



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvård och Fiske
Johan Jannert

BESLUT
2001-11-09

Diarienummer:
231-41899-2000

Sid 1(9)

Rek+mb

Till
Enligt sändlista

Naturreservatet Fårdala i Falköpings kommun

Beslut om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter för naturreservatet
Administrativa data
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Behov av och motiv för skydd
Ärendets handläggning
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Hur man överklagar
Bilaga 5. Ekonomisk utredning (endast NV och akten)

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att det område, som på bilagd karta (bilaga 1) avgränsats med streckad röd linje, skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Reservatets namn skall vara Naturreservatet Fårdala.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252), fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 3. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer skall gälla utan begränsning i tiden.

När detta beslut vunnit laga kraft, kommer Länsstyrelsens tidigare beslut om skydd för landskapsbilden inom delar av Falbygden enligt 19 § NVL, daterad 1969-03-31, att upphävas i de delar som ingår i naturreservatet.

Syfte

Syftet med reservatet är bevara och förstärka följande biologiska och geovetenskapliga bevarandevärden:

- en stor areal ädellövdominerad brantskog med stora populationer av krävande lundväxter och hotade/sällsynta kryptogamer.
- en mindre areal hävdade gräsmarker och brynmiljöer med blommande/bärande buskar och träd i nära anslutning till den ädellövrika naturskogen.
- kalkrika källmiljöer, flera mindre sumpskogar samt ett litet extremrikkärr med kalktuffryggar innehållande en artrik flora med flera sällsynta kärlväxter och mossor.
- följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Naturreservatet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Syftet skall tryggas genom att:

- låta lövskogen i stora delar få utvecklas fritt. Där skall inga åtgärder alls vidtas för att behandla vegetationen.
- i kanten mellan lövskog och åker/betesmark företa åtgärder för att gynna och förstärka skogsbryn med blommande/bärande träd och buskar.
- i vissa delar hålla öppet ett odlingslandskap med till detta hörande naturvärden. På dessa marker skall betesdrift ske.
- genomföra restaureringsinsatser i ett litet sluttande extremrikkärr.

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 3.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det inte tillåtet att:

1. avverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdande åtgärd.
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
3. anordna upplag.
4. borra, spränga, schakta, tippa och fylla ut med massor.
5. utföra dikning, dämning, rensning eller annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
6. bedriva täkt av något slag.
7. anlägga eller förändra väg, stig eller parkeringsplats.
8. anlägga mark- eller luftledning.
9. uppföra byggnad, torn, mast, antenn eller liknande anläggning.
10. anbringa tavla, skylt, affisch eller därmed jämförbar anläggning.
11. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel.
12. kalka.
13. inplantera växt- eller djurart.

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplan får utföras, av naturvårdsförvaltaren eller av den som naturvårdsförvaltaren utser, utan hinder av föreskrifterna.

Vattenuttag för eget husbehov i befintliga vattentäkter påverkas inte av reservatets föreskrifter. För ev omläggning av rörledningar m m krävs dock dispens från reservatsföreskrifterna.

Reparationer och underhållsreparationer av befintliga luftledningar får dock utföras. Markskador ska så långt möjligt undvikas. Samråd skall om möjligt ske med Länsstyrelsen innan arbetet påbörjas. I annat fall skall samråd ske i efterhand.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd gällande förvaltning av reservatet

Naturvårdsförvaltaren har rätt att:

- märka ut reservatet.
- sätta upp informationstavla på plats som anges i bifogad skötselplan.
- utföra åtgärder enligt till beslutet hörande skötselplan.

Naturvårdsförvaltare och förvaltningsuppgifter:

- Naturvårdsförvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Förvaltningen skall ske i samverkan med berörda markägare.
- Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

- Naturvårdsförvaltningen bedrivs enligt skötselplan som fastställs av Länsstyrelsen, bilaga 3. Skötselplanen skall ligga till grund för naturreservatets skötsel och skall vid uppkommande behov revideras.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det inte tillåtet att:

1. skada döda liggande och stående träd.
2. fälla träd och buskar, bryta kvistar eller på annat sätt skada vegetationen.
3. gräva upp växter eller växtdelar.
4. göra upp eld.
5. framföra motordrivet fordon eller cykla.
6. plocka eller samla in kärlväxter, mossor, lavar, insekter och svamp med undantag av bär och matsvamp.
7. sätta upp orienteringskontroller eller snitslade spår.

Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken kan Länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

Administrativa data

Namn:	Naturreservatet Fårdala
Kommun:	Falköping
Areal:	43,6 ha
Fastigheter och ägare:	Fårdala 1:3 , Gunnar Bergstrand, Alf Bergstrand, Claes Bergstrand. Tiarp 6:7 , Naturvårdsverket Kleven 1:5 , Sara Strömberg Svartarp 3:2 , Gunnar Hägg, Karin Hogander Mularp 1:4 , se Svartarp 3:2 Mularp 1:5 , Åsa Skog Svartarp 3:6 , se Mularp 1:5 Mularp 1:6 , Berit Landén Svartarp 3:7 , se Mularp 1:6
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Beskrivning av naturreservatet

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen, bilaga 3.

Fårdala naturreservat innehåller en stor areal ädellövdominerad lövskog i en kraftig sluttning vid Gerumsberget – ett av Västergötlands sk platåberg. Platån består av den svårvittrade bergarten diabas, som ligger till skydd för det närmast påföljande lerskifferlagret, som bildar den brantare, övre delen av bergssluttningen, som reservatet är beläget på.

Skogen har en lång skoglig kontinuitet och innehåller många äldre ädellövträd samt oxlar och sälgar från tiden då sluttningens nedre del nyttjades som löväng och då den övre delen troligen var betad lövskog. Alm-ask-skogarna är idag de mest utbredda i sluttningen, men även ek-hassellundar förekommer. I sluttningens övre branta delar växer även

linden, som anses vara en god indikator på skoglig kontinuitet i brantmiljöer. Skogen i de norra och östra delarna av reservatet är så gott som helt opåverkad av skogliga aktiviteter och det är här man hittar den största artrikedomen. I de sydvästra delarna har vissa gallringar gjorts och artrikedomen är något lägre. I hela området finns en rik och välutvecklad lundflora med arter såsom skogsbingel, blåsippan, svart trolldruva, kransrams, sårläka och vårärt. I stora delar finns också en rik moss- och lavflora med flera sällsynta/rödlistade arter. Nämnas bör den rika förekomsten av mörk baronmossa *Anomodon rugelii* som trivs i blockrika lundar och som har huvuddelen av sin utbredning i Sverige förlagd till de västgötska platåbergen.

I slutningens nedre delar finns triviallövdominerade sumpskogar med mycket död ved och arter som dvärghäxört, springkorn, gullpudra och den i Sverige mycket sällsynta kärleväxten kåltistel.

Förekomsten av död ved – även grova ädellövträdlågor – är rik, vilket gynnar insektsfaunan och vedsvampsfloran, vilka i dagsläget är sämre undersökta.

I reservatet finns kalkrika källor på flera håll. I anslutning till källflödena ovanför Johanneslund ligger också ett litet extremrikkärr. Här finns sällsynta arter som axag, flugblomster, kärrknipprot och slätterblomma. De kalkrika källflödena ger också upphov till kalktuffbildningar intill bäckdrågen.

I anslutning till det stora lövskogsområdet finns öppna betesmarker och brynmiljöer, vilka ytterligare förhöjer områdets naturvärde.

Friluftsliv

Området utnyttjas idag inte nämnvärt av det rörliga friluftslivet. Det finns ingen avsikt att anlägga stigsystem i området.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Reservatet ligger till stora delar inom riksintresse för naturvård (NR 43) och för kulturmiljövård (R 100). Enligt miljöbalken skall områden av riksintresse skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- och kulturmiljön.

Kommunal översiktsplan

I Falköpings kommuns översiktsplan betecknas området som ekologiskt särskilt känsligt. Detta innebär att åtgärder som hotar de ekologiska värdena, eller den ekologiska stabiliteten skall undvikas. Kommunens översiktsplan pekar även ut området som en värdefull kulturmiljö. Reservatet är förenligt med kommunens översiktsplan.

Internationell betydelse

Regeringen har redovisat större delen av reservatsområdet till EG-kommissionen enligt rådets direktiv 92/43 EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda växter, Natura 2000 (regeringsbeslut 1998). Fårdala är dessutom ett objekt i "Lövskog 98" där reservatsbildningen delfinansieras med medel ur EU:s LIFE-fond för naturvårdsåtgärder

Befintliga områdesskydd

Området ligger inom skydd för landskapsbilden inom delar av Falbygden enligt 19 § NVL, daterad 1969-03-31.

Behov och motiv för skydd

Med hänsyn till områdets höga naturvärden och med hänsyn till det uttalade syftet att i huvudsak lämna området orört och till fri utveckling, vilket avsevärt försvårar pågående markanvändning, erfordras ett reservatsförordnande. Beslutet är förenligt med Miljöbalkens bestämmelser och med översiktsplanen för Falköpings kommun. Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv knutet till orörd skog.

Ärendets handläggning

Naturskyddsföreningen har i ett tidigt skede informerat Länsstyrelsen om områdets höga naturvärden. I naturvårdsprogrammet för Skaraborg län har området klassats med högsta naturvärde. Värdena har också uppmärksamats i Skogsvårdsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper. Ett av de värdefullaste delområdena köptes in av Naturskyddsföreningen redan 1992.

I samband med att området föreslogs ingå i Natura 2000 (regeringsbeslut 1998) gjordes en preliminär avgränsning för ett framtida naturreservat. Fårdala är dessutom ett objekt i "Lövskog 98" där reservatsbildningen delfinansieras av EU:s LIFE-fond.

Under 1997-2000 utfördes värderingar och förhandlingar med samtliga fastighetsägare. En av fastigheterna har köpts av Naturvårdsverket. Överenskommelser om intrångsersättning har träffats med övriga fastighetsägare.

Förslag till beslut och skötselplan har tagits fram av Länsstyrelsen. Skötselplanen har utarbetats av Heidi Paltto.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Naturvårdsverket, Falköpings kommun, Skogsvårdsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökningar. Falbygdens Naturskyddsförening, Skaraborgs Naturskyddsförening och Västergötlands ornitologiska förening har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande. Berörda mark- och sakägare har samtidigt förelagts att inkomma med eventuella synpunkter på förslaget.

Yttranden har inkommit från Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökningar, Västergötlands ornitologiska förening, Vattenfall västnät AB och Skogsvårdsstyrelsen som i allt väsentligt tillstyrker reservatsbildningen.

Naturvårdsverket har påpekat att angivelser om mätbara mål i kvalitetsmålen saknas.

Länsstyrelsens kommentar: Naturvårdsverkets allmänna råd för naturreservat är fortfarande under utarbetande. Länsstyrelsen ser fram mot en fortsatt dialog om utformningen av skötselplaner. Några förändringar har inte gjorts.

Sveriges geologiska undersökningar tillstyrker bildandet av naturreservatet. I ett kompletterande yttrande har SGU föreslagit att skötselplanen kompletteras med bättre geologiska beskrivningar.

Länsstyrelsens kommentar: Skötselplanen har kompletterats i enlighet med förslaget.

Västergötlands ornitologiska förening förordar att en ornitologisk inventering genomförs.

Länsstyrelsens kommentar: En ornitologisk inventering skulle ge ytterligare kunskap om området. Länsstyrelsen har dock ingen möjlighet att genomföra en sådan inventering i dagsläget.

Vattenfall Västnät AB föreslår att reservatsgränsen flyttas så att ledningarna hamnar utanför reservatet.

Länsstyrelsens kommentar: Reservatsgränsen flyttas så att gränsen kommer att gå i kanten på ledningsgatan ca 10 m från ledningen.

Skogsvårdsstyrelsen föreslår att formuleringen ”miljöer som redan idag nått sitt slutgiltiga successionsstadium” på sida 9, första stycket, i skötselplanen tas bort eller formuleras om.

Länsstyrelsens kommentar: Formuleringen tas bort.

Uppllysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva detta beslut. Om regeringen har förklarat reservatet som ett särskilt skyddsområde enligt rådets direktiv 79/409/EEG senast ändrat genom kommissionens direktiv 97/49/EG, får beslut om att helt eller delvis upphäva områdesskydd, om dispens från skydds föreskrifter eller om tillstånd enligt sådana föreskrifter inte meddelas utan regeringens tillåtelse. Detta gäller inte om det är uppenbart att verksamheten inte kommer att orsaka mer än obetydlig skada på områdets naturvärden.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Eftersom området i stort skall lämnas till fri utveckling skall vindfällena och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara statens ansvar.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen. Miljödepartementet, se bilaga 5, formulär nr 04.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat och biolog Johan Jannert varit föredragande. I handläggningen har även naturvårdsdirektör Sven Swedberg deltagit samt företrädare för kulturmiljöenheten, Lars Jacobzon, plan och bostadsenheten, Jens Rasmussen och rätts- och veterinärenheten, Göran Fjellman.

Göran Bengtsson

Johan Jannert

Sändlista

Gunnar Bergstrand, Åsle Fårdala 3, 521 91 Falköping
Alf Bergstrand, Karlsrogatan 88 A, 752 39 Uppsala
Claes Bergstrand, Åsle Fårdala 2, 521 91 Falköping
Statens naturvårdsverk, 106 48 Stockholm
Sara Strömberg, Åsle Kleven 1, 521 91 Falköping
Gunnar Hägg och Karin Hogander, Åsle Johannelund, 521 91 Falköping
Åsa Skog, Mularp Fridhem, 521 91 Falköping
Berit Landén, Fahls väg 9, 521 96 Falköping
Vattenfall Västnät AB, Box 970, 461 29 Trollhättan

Kopia till

Riksantikvarieämbetet
Falköpings kommun
Aktförvararen i Falköpings kommun
Lantmäterimyndigheten
Skogsvårdsstyrelsen, Box 343, 503 11 Borås
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Vägverket

Naturskyddsföreningen Skaraborg, att Håkan Olsson, Skjutbanegatan 3E,
531 41 Lidköping

Falbygdens naturskyddsförening, att Marie-Louise Axelsson, Nygatan 11,
521 42 Falköping

Västergötlands ornitologiska förening, att Åke Andersson, Slåttervägen 15,
518 42 Sjömarken

Lantbruksenheten Skara

Länsskattemyndigheten, skattekontoret i Falköping

Akten

AS

MR

SS

JJ

Plan- och bostadsenheten, Mariestad

Kulturmiljöenheten, Mariestad

GO, 2 ex

Naturvårds och fiskeenheten, Göteborg

Naturvårds och fiskeenheten, Vänersborg

Kungöres i länets författningssamling och i Falköpings tidning

